IMPACTUL ECONOMIC AL EMIGRĂRII FORȚEI DE MUNCĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA ȘI CARACTERISTICILE DEMOGRAFICE ALE ACESTEIA

Valeriu SAINSUS[*]

CZU 331.556

Rezumat: *Migrația are contribuții substanțiale la de populare și la diminuarea potențialului forței de muncă. Majoritatea migranților din Republica Moldova, 90%, sunt persoane cu cerere de muncă. Majoritatea (40%) sunt tineri de vârstă reproductivă. Bărbații constituie 66%, femeile 34%. În cazul femeilor emigrante, întoarcerea lor în țară este mai modestă, comparativ cu bărbații. O nouă dimensiune a activării emigrării feminine în scop de muncă distruge vechile stereotipuri din societate. Mediul rural are cele mai grave consecințe.*

Cuvinte-cheie: Migrația forței de muncă, profilul migranților, efectele migrației, emigrarea femeilor în scop de muncă, vârsta medie a unui emigrant.

THE ECONOMIC OF LABOR EMIGRATION FROM THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND ITS DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

Abstract: *Migration has substantial contributions to depopulation and diminishing the potential of the labor force. The majority of migrants from the Republic of Moldova, 90%, are people with the application of work. Most of them (40%) are young people of reproductive age. Men constitute 66%, women 34%. In the case of emigrant women, their return to the country is more modest, compared to men. A new dimension of activating female emigration for work purposes destroys the old stereotypes in society. The rural environment has the worst consequences.*

[*] **Valeriu SAINSUS,** doctor, conferențiar universitar, demograf, Academia de Studii Economice din Moldova, sainsusvaleriu@gmail.com

Keywords: Labor force migration, the profile of migrants, the effects of migration, female emigration for work purposes, the average age of an emigrant**.**

Actualmente, emigraţia forţei de muncă se numără printre factorii principali care modelează evoluţiile demografice economice, sociale şi politice din Republica Moldova şi va rămâne la fel de importantă în viitorul previzibil. În domeniul economic, rolul central al emigraţiei este demonstrat de faptul că, circa 20% din resursele de muncă activează în afara graniţelor ţării, iar veniturile transferate de muncitorii emigranţi echivalează cu circa 30% din valoarea PIB-ului.

Migrația are conribuții substanțiale la depopularea R Moldova, constituie sporirea în ultimele decenii a emigrației populației pe termen îndelungat sau definitiv, deseori caracterizată prin schimbarea reședinței într-o țară străină. Migrația, prin emigrația excesivă, care continuă de la independență până în prezent a determinat crearea unor stocuri semnificative de cetățeni moldoveni aflați peste hotarele țării încurajate de situația socio-economică și politică instabilă, precum și de fortificarea în timp a rețelelor sociale. Migranții moldoveni cel mai mult preferă țările din spațiul european, precum: Russia, Itali, Spainia, Portugalia, Republica Cehă, Germania, Franța și Marea Britanie. Mai puțin aceștia pot fi întâlniți în Elveția, Țările de jos, Belgiia, Austria, Polonia, Grecia, Canada și SUA.

Emigrarea unei părţi considerabile de persoane cu studii vocaţionale denotă cererea ridicată pentru emigranţi cu anumite calificări şi deprinderi profesionale. Pentru moment, acest fenomen ia amploare de durată şi se extinde practic în toate ţările lumii, fiind influenţat de procesele de globalizare, care reprezintă o etapă modernă de internaţionalizare a activităţii economice. Analiza proceselor ce se desfăşoară în societate demonstrează că, R Moldova se include tot mai intens în procesul de transnaţionalizare prin migraţia forţei de muncă, care are consecinţe atât pozitive, cât şi negative asupra calităţii vieţii populaţiei ţării. În rândul ţărilor europene R Moldova este țara cu cel mai înalt nivel de emigrare a populației peste hotare, în special în scop de muncă, iar condițiile socio-economice, instabilitatea economică, politică din Republica Moldova, nu creează premise pentru diminuarea acestui fenomen.

Emigrația accentuată a populației tinere de vârste reproductive și apte de muncă conduce fără îndoială la irosirea capitalului uman (cea mai importantă resursă de care discpune Moldova), influențează fertilitatea, accelerează procesul de îmbătrânire demografică, epuizează forța de muncă (atât înalt calificată, cât și slab calificată), mai provoacă și alte probleme de ordin socio-economic.

Un aspect mult dezbătut în literatura de specialitate este nu atât impactul migrației asupra numărului total al populației, ci asupra compoziției pe vârste a populației. Încă la sfârșitul sec. al XX-lea, Blanchet (1989) examinează ideea de utilizare a imigrației ca instrument de control demografic, însă din perspectiva gestionării structurii pe vârste a populației, decât a numărului total. Iar Coleman (2008) atenționează că ,în pofida faptului că, migrația contribuie la reducerea vârstei medii a populației în țările primitoare ea nu poate soluționa problema îmbătrânirii demografice numai dacă intrările de populație străină au loc în proporții mari și în creștere exponențială.

Efectele pozitive provin din faptul că, peste 20% din veniturile recepţionate de la emigranţi sunt economisite în sistemul bancar, fiind o sursă majoră de valută străină, ce au implicaţii fundamentale asupra creşterii economice, a balanţei de plăţi şi pieţei muncii, rezultat benefic al migraţiei este cel educaţional, care se manifestă prin schimbarea gândirii şi comportamentului economic al tinerei generaţii şi adaptarea acesteia la noile condiţii ale economiei de piaţă. În sfârşit, nu poate fi ignorat faptul că, o bună parte din emigranţii pe termen lung se întorc de peste hotare cu o mentalitate și viziuni schimbate. Ei vor să fie activi, independenţi, şi-au format o nouă cultură a muncii, doresc să iniţieze afaceri şi să participe la dezvoltarea societăţii după modelele pe care le-au văzut peste hotare.

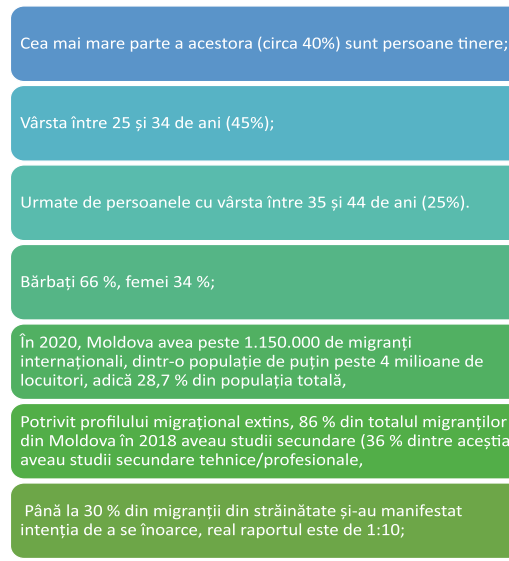
Unul dintre aspectele negative ale emigraţiei pentru piaţa forţei de muncă, specifice Republicii Moldova, este faptul că, o bună parte din populaţia ce emigrează sunt specialişti de înaltă calificare, cu studii superioare (dar ocupă locuri de muncă sub nivelul calificației lor în țările gazdă) şi care nu mai doresc să revină în ţară pe măsura integrării treptate în piaţa muncii din statele unde s-au stabilit.

Alte aspecte negative ale emigraţiei, constituie efectele ei nefavorabile asupra ţării de origine, precum: diminuarea potenţialului resurselor umane,

diminuarea forţei de muncă bine pregătite, imposibilitatea statului pentru a-și recupera investițiile sociale de durată investite, reducerea veniturilor la bugetul statului, investiţii în capital uman nevalorificate în ţară, reducerea concurenței locurilor de muncă şi, nu mai puţin importante, sunt cele cu impact demografic, ce ţin de divorţuri, copii neşcolarizaţi, educa Intensificarea fluxurilor migraționale din R Moldova a fost o provocare și pentru sistemul statistic național.

În condițiile unei emigrații masive era dificilă măsurarea stocurilor de moldoveni aflați în străinătate și aprecierea impactului demografic al migrației. Pe parcurs, au existat mai multe încercări de estimare a migrației (Vremiș et. al., 2013; Tabac & Gagauz, 2020), dar și revizuirea numărului real al populației R Moldovei care să excludă populația plecată definitiv din R Moldova din în sânul familiei (Penina et al., 2015).

În rezultatul studiilor, analizelor profunde constatăm că, majoritatea migranţilor din R Moldova 90% la sută, sunt persoane cu aplicarea muncii, persoane cu vârsta cuprinsă între 15 şi 54 ani, ceea ce, practic, coincide cu populaţia de vârstă fertilă – 15-49 ani. Din analiza comparativă a emigranţilor după sex (gen), în pofida faptului că numărul femeilor este mai mic, oricum, acestea sunt pe larg implicate în procesul emigrărilor în scop de muncă, deşi, într-o măsură mai mică faţă de bărbaţi. Ponderea bărbaţilor o constituie 63-64%, faţă de 36-37% la femei. Ponderea cea mai mare a femeilor emigrante vine din mediul rural și constituie circa 70% din totalul acestora. Mai afectate de fenomenul emigrației la muncă a femeilor sunt regiunile de

Profilul demografic
al emigranților la muncă.

Centru și Sud, unde femeile constituie câte circa 37% dintre cei plecați la muncă peste hotare, mai puțin regiunea de Nord cu 31,1%.[1] Contingentul de femei migrante care pleacă din localitățile rurale este mai tânăr, femeile până la 35 ani constituie 46,9% față de 33,2% femei de aceeași vârstă din mediul urban, până la 44 ani 70,5% din mediul rural, 57,4% - din urban. În cazul femeilor emigrante revenirea lor în țară este mai modestă, comparativ cu bărbații. De aici și îmbătrânirea mai accelerată a satelor R Moldovei, unde coeficientul de îmbătrânire printre femeile rurale a depășit cifra de 19%, iar prevalența emigrării rurale față de cea urbană amplifică tendințele de depopulare cu forțe de muncă a mediului rural. Iar aceasta figureaza ca impact secund al emigrației.

Figura 3. *Componentele creșterii populației cu reședința obișnuită în anii 2014-2019 (2019 migrația netă - date provizorii)*

În perioda 2014-2020 populația a scăzut cu 7,9% (-225.3 mii persoane). Rata de scădere a populației variază între 0,9-1,8% anual. Cea mai mare contribuție în descreșterea efectivului populației aparține migrației internaționale negative (-221,3 mii persoane în perioada 2014-2019, date BNS).

S-a conturat din analizele statistice ale BNS, o nouă dimensiune de **activizare a emigrației femenine cu scop de muncă**, în perioada de independență, s-a distrus stereotipul vechi constituit în societatea moldovenească, că emigrația este o prioritate masculină. Activitățile economice, veniturile atractive de pe urma unei eventuale migrații au generat valuri masive de emigranți ai genului femenin, fenomen relativ în cadrul demografic de până la perioada de independență.

[1] Maria Vremiș, "Profilul femeilor migrante", 2016, Chișinău.

Varsta medie a populației R Moldova

Anul	Vârsta medie	Creșterea (ani)
1995	32,4	+0,4
2000	33,4	+1,0
2005	34,9	+1,0
2010	36,2	+1,3
2015	37,5	+1,3
2018	38,8	+1,3
2020	39,4	+0,7
2022	39,7	+0,2

Sursa BNS

Vârsta medie a unui migrant este de 35 ani, contingentul masculin fiind mai tânăr, cu o medie de 34 ani, comparativ cu media de 37 ani a femeilor. Cea mai mare parte dintre emigranți – 22,4%, sunt persoanele cu cel mai sporit potenţial reproductiv, cu vârsta între 15 şi 24 ani, şi 25 şi 34 ani. Iată de ce, pe termen scurt, pierdem o generație în reproducere, iar pe termen lung avem pierderile a două generații de migranți.

Adițional, în condițiile ultimului deceniu de migrație asistăm la o etapă de emigrație de familie, are loc reintegraea la noile locuri de stabilire a părinților și copiii acestora. De fapt, prin migrație țara a pierdut o generație a părinților de pe piața muncii și generația copiilor, ultimii care cu siguranța nu se vor reântoarce pentru tot restul vieții. La toate acestea, populația migrantă aplică munca la o vârstă tânără în alte state și revine cu intenții de integrare în piața muncii la o vârstă mai îmbătrânită.

Prin urmare, structura pe vârste a emigranţilor şi anume preponderenţa persoanelor de cea mai activă vârstă reproductivă, ar putea fi o ameninţare pentru reproducerea populaţiei, deoarece absenta din familie a unuia (soțul sau soția) reduce probabilitatea natalitatii, deci subrezește continuitatea generațională a formații demografice a forței de muncă. Un factor nu mai puţin important, care a determinat plecarea la muncă peste hotare, este reintegrarea familiei. Deşi, e valabil pentru toate grupele de vârstă, este invers proporţional ca frecvenţă în corelaţie cu vârsta. Mai exact, acest motiv are o importanţă mai mare pentru tineri (3,2% migranţi sub 24 ani) şi scade în importanţă în grupele mai în vârstă.

Dacă e să analizăm migraţia populaţiei în profil teritorial, prin prizma pieții muncii, atunci putem constata că ponderea cea mai mare de migranţi revine celor stabiliţi cu traiul în municipiul Chişinău şi în zona de centru, fiind urmaţi de cei din zonele de sud şi nord ale republicii. Ponderea cea mai însemnată din rândul acestora o deţineau persoanele cu vârsta cuprinsă între 25-34 ani (70,5%) din mediul rural şi 31,7% din mediul urban, fiind urmaţi de cei cu vârsta cuprinsă între 15-24 ani – 57,3% din mediul rural, pe când în mediul urban acest indice este de 12,3% etc.

După cum vedem, structura populaţiei plecate la muncă peste hotare este diferită în mediul urban şi cel rural. Mediul rural alimentează fluxurile migratorii: 70,9% din migranţi aveau domiciliu în mediul rural, pe când cei din mediul urban au constituit doar 29,1%. Aceşti indici reflecă predispunerea la migrație a categoriilor de emigranți care trebuie abordată prin prisma prezenței locurilor de muncă disponibile populației în funcție de mediu (rural/urban). Emigrația pereclitează cadrul demografic al țării și diminuiază potențialul economic uman. Prioritatea de emigratie a tinerilor diminuiază forța de muncă și accelerează îmbătrânirea acesteia.

Referințe bibliografice:

1. Blanchet, D. (1989). Regulating the age structure of a population through migration. Population, 1(1): 23-37.
2. Coleman, D. (2008). The demographic effects of international migration in Europe. Oxford Rreview of Economic Policy, 24(3): 452-476.
3. Profilul sociodemografic al Republicii Moldova la 20 de ani după adoptarea Programului de Acțiune de la Cairo, Centrul de Cercetări Demografice Centrul de Cercetări Demografic, Chșinau, 2014.
4. V Trebici, Mică enciclopedie de demografie, Editura științifică și enciclopedică, București 1975.
5. C Matei, V Sainsus**,** Cartea verde a populației, Chișinau, 2009.
6. C Matei, V Sainsus**,** Raport de Stare a Națiunii, 2007.
7. Valeriu Sainsus**,** *Reforma de pensionare instrument nepopular, dar necesar***.** În: Buletinul Demografic „Populaţie şi Dezvoltare”Chişinău, 2010, N 1, p 11.
8. C Matei, M Hachi**,** Evoluția demografică a populației R Moldova, Chșinău, Editura ASEM, 2014.